

แนวทางการจัดหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต
ของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

Guidelines for Organizing Intensive Courses to Develop Communication Skills
that affect the Quality of Life of Migrant Workers in Thailand

สุชาดา ตั้งศิรินทร์¹

Suchada Tangsirin¹

Corresponding Author E-mail: Suchada.t@nsru.ac.th

Received: 2022-09-01; Revised: 2022-10-25; Accepted: 2022-10-25

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวทางการจัดหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในการจ้างแรงงานระหว่างรัฐ MOU ซึ่งประกอบด้วย แรงงานสัญชาติเมียนมา ลาว กัมพูชา และเวียดนาม โดยแนวทางการจัดหลักสูตรประกอบด้วยแนวทางที่สำคัญ 4 แนวทาง คือ แนวทางการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรควรตอบสนองด้านการดำรงชีพได้ การทำงานได้ และการมีสุขได้, แนวทางการกำหนดเนื้อหาสาระควรบูรณาการทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนในบริบทการสื่อสารเพื่อการดำรงชีพและการทำงานร่วมกับวัฒนธรรมของสังคมไทย, แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรขับเคลื่อนด้วยแนวคิดการสอนภาษาแบบทางตรง และแนวทางการวัดประเมินผลควรเป็นลักษณะของการวัดผลเพื่อพัฒนาร่วมกับการวัดผลรวม พร้อมกับการออกแบบเกณฑ์ประเมินแบบยืดหยุ่นที่ช่วยสะท้อนทักษะการสื่อสารของผู้เรียนได้อย่างชัดเจนและนำไปสู่การพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การจัดหลักสูตรเร่งรัดตามแนวทางดังกล่าวจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยให้กับแรงงานต่างสัญชาติในกระบวนการนำเข้าแรงงานต่างด้าวให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เกิดประสิทธิผลได้ต่อไป

คำสำคัญ: หลักสูตรเร่งรัด, ทักษะการสื่อสาร, แรงงานต่างด้าว

¹ อาจารย์, สาขาวิชาภาษาไทย, ครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Lecturer, Department of Thai, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

This article aims to analyze guidelines for organizing an intensive course to develop communication skills that affect the quality of life of migrant workers in Thailand, which is a labor group according to the memorandum of understanding cooperation in the employment of workers between the states: MOU. They consist of Burmese, Laotian, Cambodian and Vietnamese migrant workers. The curriculum guidelines consist of four main guidelines: guidelines for setting the objectives of the curriculum that should meet the needs of living, working, and having fun; guidelines for setting content should Integrating listening, speaking, reading, and writing skills in a communication context for a living and working with the culture of Thai society; guidelines for learning management should be driven by the direct method, and guidelines for evaluation should encourage students know how to learn by integrating the formative assessment with the summative assessment. However, organizing an intensive course according to the aforementioned guidelines will be an important tool in developing Thai language communication skills for foreign workers in the process of importing foreign workers for better quality and efficiency. This will affect the economic growth of Thailand to be effective in the future.

Keywords: Intensive Course, Communication Skills, Migrant Workers

บทนำ

แรงงานต่างด้าว นับเป็นแรงงานที่มีความสำคัญต่อภาคธุรกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะภาคธุรกิจของผู้ประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลาง ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ประกันตนภาคบังคับจากสำนักงานประกันสังคม (ชมนาน นิตตะโย, และคณะ. 2563) พบว่ามีการจ้างแรงงานต่างด้าวในระบบมากถึงหนึ่งล้านคน โดยการกระจายตัวของแรงงานต่างด้าวมากที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ แรงงานสัญชาติเมียนมา แรงงานสัญชาติกัมพูชาและแรงงานสัญชาติลาว ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาวะการจ้างแรงงานทักษะต่ำในปริมาณที่สูงมากยิ่งขึ้นในช่วงที่ผ่านมา ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญในการหลั่งไหลเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย (ชมนาน นิตตะโย, และคณะ. 2563; ธีรภาพ พักทอง. 2559; อริยพร โพธิ์ใส. 2554; ทรงชัย ทองปาน. 2563; สุดารัตน์ พิมลรัตน์กานต์, และนรินทร์ สังข์รักษา. 2560) เกิดจากความต้องการแรงงานในภาคธุรกิจของประเทศไทยมีปริมาณสูง เนื่องด้วยความต้องการทำงานของแรงงานไทยและลักษณะประชากรวัยทำงานของประเทศลดต่ำลง กอปรกับค่าแรงขั้นต่ำของประเทศไทยเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านนับว่าเป็นรายได้สูงเมื่อหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ แล้วยังสามารถดำรงชีพส่วนตนและครอบครัวของตนเองต่อไปได้ นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีระบบสวัสดิการแรงงานที่มีคุณภาพซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่แรงงานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการเลือกเข้าทำงานด้วย ประเทศไทยจึงเป็นปลายทางของแรงงานต่างด้าวทักษะต่ำจำนวนมากที่เข้ามาดำรงชีพและทำงาน แม้ว่าสภาพของการทำงานจะต้องใช้ความอดทนสูง และเสี่ยงต่อสุขภาพก็ตาม

แม้ว่าความต้องการของแรงงานต่างด้าวและผู้ประกอบการในประเทศไทยจะมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน แต่ข้อจำกัดในการรับคนต่างด้าวเข้าทำงานยังเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ผู้ประกอบการจะต้องคำนึงถึงเป็นประการแรก ทั้งนี้ข้อกำหนดดังกล่าวเป็นไปเพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการได้รับแรงงานที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการ อีกทั้งแรงงานต่างด้าวยังได้รับความปลอดภัยและมีอิสระในการงานด้วย ซึ่งหนึ่งในกระบวนการนำเข้าแรงงานต่างด้าวตามบันทึกความเข้าใจด้วยความร่วมมือในการจ้างแรงงานระหว่างรัฐ (MOU) ได้กำหนดแนวปฏิบัติที่สำคัญประการหนึ่งก่อนแรงงานต่างด้าวจะได้รับการขึ้นทะเบียนแรงงาน (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน. 2561) คือต้องผ่านการอบรม ณ ศูนย์เตรียมความพร้อมและสิ้นสุดการจ้างงาน ซึ่งเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับสัญญาจ้าง ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และการใช้ชีวิตในประเทศไทย เพื่อป้องกันปัญหาด้านคุณภาพและความปลอดภัยของแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะแนวปฏิบัติที่ดีของการพัฒนาทักษะแรงงานข้ามชาติ (ดิฉันทพงษ์ สิ้นสมบุญทอง, และคณะ. 2563) ว่านายจ้างควรส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาไทยให้กับแรงงานให้สามารถสื่อสารภาษาไทยได้อย่างคล่องแคล่ว ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการทำงานที่มีประสิทธิภาพและช่วยให้แรงงานต่างด้าวสามารถเข้าถึงสวัสดิการด้านสุขภาพได้มากยิ่งขึ้น ดังเช่นที่ สุดารัตน์ พิมลรัตน์กานต์, และนรินทร์ สังข์รักษา (2560) ได้

สรุปข้อค้นพบในงานวิจัยรูปแบบวิถีชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาในพื้นที่เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับด้านสวัสดิการสุขภาพที่สำคัญประการหนึ่งว่า แรงงานเข้ารับการรักษาระบบสวัสดิการแต่ไม่สามารถเข้าถึง การปฏิบัติได้อย่างเท่าเทียมในการรับบริการสุขภาพกับคนไทยโดยทั่วไปเนื่องจากปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสาร นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยของ ทรงชัย ทองปาน (2563) ซึ่งพบว่า อุปสรรคด้านการสื่อสารภาษาไทยเป็นปัจจัยของปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของการเข้ารับสวัสดิการด้านสุขภาพ นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อปัญหาด้านคุณภาพการผลิตของผู้ประกอบการที่เกิดความยุ่งยากอันเนื่องมาจากการไม่เข้าใจภาษาของ แรงงาน รวมไปถึงปัญหาเรื่องความขัดแย้งกับคนไทยในชุมชนเดียวกันด้วย จึงอาจกล่าวสรุปได้ว่าปัจจัยด้านความสามารถใน การสื่อสารภาษาไทยเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาคุณภาพด้านการผลิตของผู้ประกอบการและคุณภาพชีวิตของแรงงาน ต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างมาก

การพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารภาษาไทยให้กับแรงงานต่างด้าวในภาคธุรกิจของไทยนั้นเป็นภารกิจที่มี ข้อจำกัดเรื่องเวลา และต้นทุนในการพัฒนาตนเองของแรงงาน การออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ภาษาเพื่อแก้ปัญหาที่มีความ เป็นไปได้ประการหนึ่งจึงสอดคล้องกับแนวคิดการจัดหลักสูตรเร่งรัด ซึ่งใช้เวลาในกระบวนการพัฒนาไม่นานแต่กลับได้ ประสิทธิภาพเทียบเท่าหรือดีกว่าการจัดหลักสูตรแบบปกติ ซึ่งในปัจจุบันจะพบได้ว่าการจัดทำหลักสูตรเร่งรัด (Intensive Courses) เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษากันอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้จากการวิจัย (Pratticia A. Scott, 2003) เกี่ยวกับคุณลักษณะ ของหลักสูตรเร่งรัดคุณภาพสูง ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตพฤติกรรม และการทดสอบกับผู้เรียนสองกลุ่มแบบ เปรียบเทียบกันสรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเร่งรัดได้คุณภาพของการเรียนรู้เท่ากับหรือบางครั้งสูงกว่าการเรียนรู้ใน หลักสูตรแบบปกติ อีกทั้งยังเป็นการเรียนรู้ที่คุ้มค่าและทรงพลังมากกว่าด้วย เนื่องจากระยะเวลาการเรียนรู้ในหลักสูตรที่ กระชับกว่าการเรียนรู้แบบปกติส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่าการเรียนรู้ตาม ระยะเวลาในหลักสูตรปกติ อีกทั้งระยะเวลาที่สั้นกระชับกว่านี้ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความจดจำเนื้อหาแล้วนำไป ประยุกต์ใช้ในการถ่ายโอนความเข้าใจในกิจกรรมอื่น ๆ ของหลักสูตรได้อย่างทันท่วงที ซึ่งช่วยลดปัญหาเรื่องการย้อนกลับไป ทบทวนเนื้อหาและการผัดวันประกันพรุ่งของผู้เรียนด้วย นอกจากนี้หลักสูตรเร่งรัดยังจำกัดผู้เรียนในปริมาณไม่มากทำให้เกิด การอภิปรายเนื้อหาอย่างลึกซึ้งอันส่งผลต่อความเข้าใจแก่นแท้ของเนื้อหาและกระตุ้นความคิดเชิงสร้างสรรค์ต่อสาระความรู้ ของหลักสูตรสู่ผลการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แม้ว่าการจัดหลักสูตรเร่งรัดจะปรากฏข้อดีหลายประการและเป็นที่ยอมรับในการนำมาพัฒนาทักษะทางภาษาแบบ เร่งด่วน แต่การออกแบบหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบหลักของการพัฒนาหลักสูตรที่ สอดคล้องกับการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ดังแนวทางต่อไปนี้

แนวทางการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

การกำหนดวัตถุประสงค์เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษาหลายท่าน อาทิ ไทเลอร์ (อ้างถึงใน รุ่งทิวา จันทน์วัฒนวงษ์, 2557) ที่แจกแจง ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรโดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ชั่วคราวซึ่งนำข้อมูลมาจากการศึกษาความต้องการของผู้เรียน สภาพสังคม และแก่นวิชา เพื่อนำไปกำหนดเป็นวัตถุประสงค์แท้จริงให้สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาและจิตวิทยาการเรียนรู้ จากนั้นจึงเริ่มกระบวนการคัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้ การจัดลำดับประสบการณ์เรียนรู้ การกำหนดทิศทางของประสบการณ์ เรียนรู้ และการประเมินผลประสบการณ์เรียนรู้ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (อ้างถึงใน รุ่งทิวา จันทน์วัฒนวงษ์, 2557) ที่เริ่มจากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและสังคมเพื่อนำมากำหนดวัตถุประสงค์ของ หลักสูตร จากนั้นจึงเริ่มกระบวนการคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ กระบวนการเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และ กระบวนการกำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการวัดประเมินเพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นแนวทางการจัดหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยจึง จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นของแรงงานต่างด้าวมากที่สุด ทั้งนี้จากการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ (ทรงชัย ทองปาน, 2563; สุดารัตน์ พิมลรัตน์กานต์, 2560; อริยพร โพธิโส, 2554; พัชรจิรา ตันต์ประพันธ์, 2562 และคมสันต์ นาควังไทร, 2560) สามารถสรุปข้อค้นพบได้ว่า แรงงานต่างด้าวเป็นปัจจัยสำคัญของผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดเล็กที่สามารถลดต้นทุนในการผลิตและภาวะการขาด

แคลนแรงงานอันเนื่องมาจากการขยายตัวของภาคเกษตรและอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วในขณะที่แรงงานไทยมีจำนวนน้อย และมีข้อจำกัดในการเลือกรับงานที่ต้องใช้แรงงานหนัก ได้รับเกียรติน้อย และอันตราย แต่อย่างไรก็ตามแรงงานที่ผู้ประกอบการต้องการจำเป็นต้องมีคุณลักษณะด้านความคิดสร้างสรรค์ ความตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และการมีทักษะทางวิชาชีพ เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานมีคุณภาพได้มาตรฐานต่อไป ทั้งนี้คุณลักษณะดังกล่าวมีอาจเกิดขึ้นได้ หากแรงงานมีข้อจำกัดเรื่องการสื่อสาร กล่าวคือ การทำงานเกิดข้อผิดพลาดได้ง่าย การต่อยอดทักษะและความชำนาญในการทำงานเป็นไปได้ช้า เกิดความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงานคนไทยที่สืบเนื่องมาจากการแสดงวิธีคิด ความรู้สึกและการแสดงพฤติกรรมตามแบบวัฒนธรรมของตนทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน รวมทั้งการเข้าไม่ถึงบริการด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐานด้วย ดังนั้นความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยจึงสอดคล้องกับการพัฒนาแรงงานให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของประเทศไทยซึ่งจะช่วยลดปัญหาทางด้านสังคม วัฒนธรรม และการขาดแคลนแรงงานคุณภาพในภาคธุรกิจด้วยการเตรียมความพร้อมก่อนทำงานโดยส่งเสริมทักษะการสื่อสารควบคู่กับการเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณี เพื่อให้เกิดต้นทุนในการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมจนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข

ภาพที่ 1 แผนภาพทักษะการสื่อสารและความต้องการจำเป็น 3 ได้

ฉะนั้นแนวทางการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวจึงควรเป็นการฝึกฝนทักษะการสื่อสารผ่านทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน รวมทั้งตอบสนองความต้องการจำเป็นที่สำคัญ 3 ได้ คือ การมีทักษะสื่อสารที่ช่วยให้ดำรงชีพได้ การมีทักษะสื่อสารที่ช่วยให้ทำงานได้ และการมีทักษะสื่อสารที่ช่วยให้มีความสุขได้ ดังภาพที่ 1 ซึ่งอาจเขียนเป็นวัตถุประสงค์ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทักษะการสื่อสาร		
ด้านดำรงชีพ	ด้านการทำงาน	ด้านความสุข
ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัด
รู้จักคำศัพท์สำคัญที่ใช้สื่อสารในการซื้อ-ขายสินค้า	เข้าใจคำสั่งที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง	เข้าใจวัฒนธรรมของชาวไทยที่ปรากฏในชีวิตประจำวันได้
พูดแสดงความต้องการในการรับสินค้าหรือบริการได้อย่างถูกต้อง	แสดงคำถามเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมได้อย่างถูกต้อง	แสดงอารมณ์ความรู้สึกสื่อสารกับคนไทยได้อย่างถูกต้อง

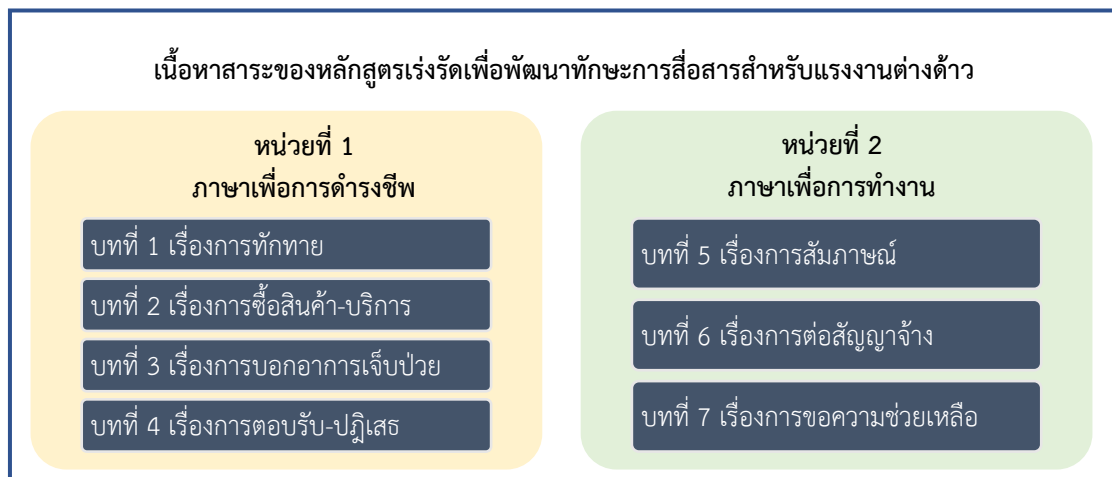
แนวทางการกำหนดเนื้อหาสาระ

เนื้อหาสาระของหลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้เป้าหมายของหลักสูตรบรรลุผลสำเร็จได้ ทั้งนี้การกำหนดและคัดเลือกเนื้อหาสาระจะต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าควรมีการบูรณาการระหว่างการฝึกฝนทักษะทางภาษากับความรู้ด้านระเบียบปฏิบัติการทำงานของแรงงานต่างด้าวและขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทยเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดเนื้อหาการสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติในทำนองเดียวกันกับ นวลทิพย์ เพิ่มเกษร (2552) และสรียา ทับทัน (2549) ที่มองว่าเนื้อหาการสอนภาษาไทยให้แก่ชาวต่างชาติควรอยู่ในลักษณะของการบูรณาการทักษะทางภาษา หลักการทางภาษา การคิด และ

วัฒนธรรมประเพณีไทยควบคู่กันไปซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจแก่นสาระได้กระจ่างชัดขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมพร้อมทั้งเรียนรู้ด้วยความสนุกสนานมากยิ่งขึ้นด้วย

เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการฝึกฝนทักษะทางภาษาไทยสำหรับแรงงานต่างด้าวในแนวทางการจัดหลักสูตรเร่งรัดนี้ควรเป็นทักษะทางภาษาในระดับเริ่มต้นสำหรับผู้ที่ไม่รู้ภาษาไทย โดยปูพื้นฐานทักษะทางภาษาจากการฝึกทักษะการฟังเสียง การพูดสื่อสารของเจ้าของภาษาพร้อมกับการฝึกฝนทักษะการพูดเลียนแบบเพื่อเข้าสู่กระบวนการปรับปรุงแก้ไขให้ได้ลักษณะของการออกเสียงให้ถูกต้องมากที่สุด ซึ่งการจัดประสบการณ์การฟังที่ชัดเจนจากเจ้าของภาษาจะช่วยทำให้ผู้ฝึกมีพัฒนาการและความมั่นใจในการออกเสียงได้ดีขึ้น นอกจากนี้เพื่อให้การฝึกฝนทักษะทางภาษามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นควรมีการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ฝึกการอ่านออกเสียงร่วมกับการฝึกฝนทักษะการเขียนคำศัพท์สำคัญในการพูดสื่อสารในแต่ละครั้งด้วยจะทำให้ทักษะมีความคงทนมากยิ่งขึ้น แต่ประเด็นสำคัญต้องระมัดระวังให้การฝึกทักษะด้านการอ่านและการเขียนอยู่ในสัดส่วนที่ไม่มากเกินไปกว่าการฝึกทักษะการฟังและการพูด

ส่วนความรู้ด้านระเบียบปฏิบัติการทำงานของแรงงานต่างด้าวและขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทยควรนำมาจัดทำเป็นบริบทของเนื้อหาในการเรียนรู้ทักษะทางภาษา ในลักษณะบทสนทนาที่ผูกโยงเป็นเรื่องราวรวมทั้งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตและการทำงาน เช่น การทักทาย การตอบรับหรือปฏิเสธ การซื้อขายและการต่อรองราคา การรักษาพยาบาล การขอความช่วยเหลือ การตั้งคำถาม การแสดงความคิดเห็น กฎหมายแรงงานต่างด้าว และสัญญาจ้าง เป็นต้น ทั้งนี้ควรกำหนดเนื้อหาโดยยึดเรื่องหน้าที่ของภาษาเป็นแกน ด้วยการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 2 เนื้อหาสาระของหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับแรงงานต่างด้าว

จากตัวอย่างเนื้อหาสาระที่ยกมาจะเห็นได้ว่า มีการจัดแบ่งเนื้อหาสาระออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มภาษาเพื่อการดำรงชีพและกลุ่มภาษาเพื่อการทำงาน เนื่องจากเป็นหน้าที่ของภาษาที่แรงงานต่างด้าวมีความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้มากที่สุด ส่วนเนื้อหาด้านวัฒนธรรมประเพณีจะเป็นบริบทประกอบการเรียนรู้ภาษาเพื่อให้สามารถเลือกใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมประเพณีในสังคมไทย ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ภาษาและส่งผลกระทบต่อมวลความสุขของแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้นด้วย

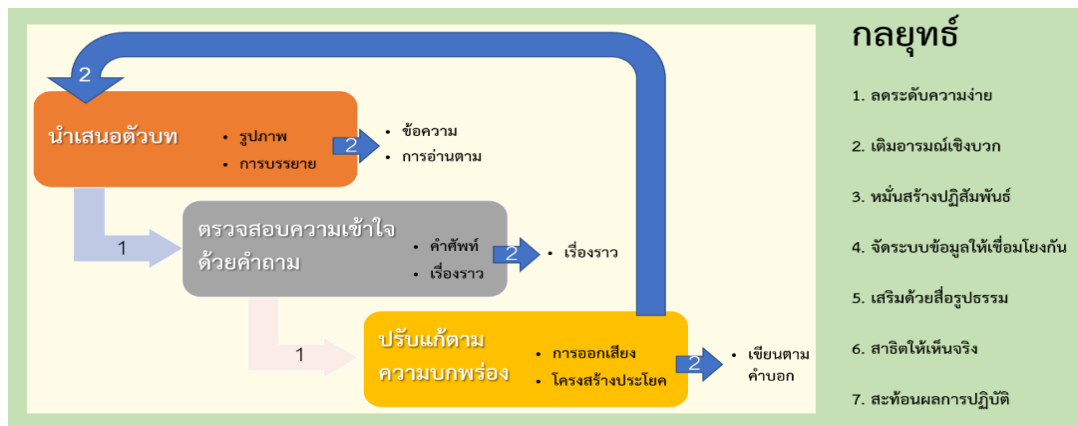
แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

แนวความคิดการสอนภาษาที่ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับการเรียนรู้ภาษาที่สองมีอยู่หลากหลายแนวคิดทฤษฎีที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ แต่เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ ระยะเวลา และต้นทุนทางภาษาที่มีอยู่อย่างจำกัดของผู้เรียนที่เป็นแรงงานชาวต่างด้าวแล้วพบว่า แนวความคิดการสอนภาษาแบบทางตรง (Direct Method) มีความสอดคล้องที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรแบบเร่งรัดได้ดีที่สุด เป็นแนวคิดที่ช่วยพัฒนาทักษะภาษาให้กับผู้เรียนในระดับเริ่มต้นจนถึงระดับปานกลางได้เป็นอย่างดี (Si Li, 2019) โดยหลักการสำคัญของแนวคิดอยู่ที่การฝึกสร้างความเข้าใจในการสื่อสารจาก

บริบทแวดล้อมที่ปรากฏในขณะสนทนา เป็นการบอกใบ้ด้วยการแสดงท่าทาง การแสดงรูปภาพ หรือวัตถุสิ่งของ พร้อมกับตรวจสอบความเข้าใจของตนเองด้วยการตั้งคำถามและตอบคำถามเพื่อสร้างความกระจ่างในความหมายของการสนทนา นอกจากนี้การสอนยังต้องดำเนินไปด้วยภาษาเป้าหมายเท่านั้นซึ่งทำให้ผู้เรียนได้โอกาสในการฝึกทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจ และการพูดออกมาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการออกเสียงอย่างเข้มข้นจากผู้สอนที่เป็นเจ้าของภาษา นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับคำศัพท์และหลักไวยากรณ์ผ่านวิธีการแบบอุปนัย (Nilä. 2015) ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าแนวคิดการสอนภาษาแบบทางตรงมีลักษณะใกล้เคียงกับการฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์จริงอย่างมากซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้สู่การพัฒนาทักษะทางภาษาด้วยตนเองต่อไปได้อย่างไม่จำกัดอีกด้วย

การจัดประสบการณ์เรียนรู้ภาษาที่สองด้วยแนวคิดการสอนภาษาแบบทางตรงตามแนวทางของหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร จึงเป็นการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการฝึกพูดและคิดตามภาษาเป้าหมาย ร่วมกับการเรียนรู้คำศัพท์สำคัญและฝึกฝนทักษะการออกเสียงอย่างเข้มข้นผ่านบริบทการใช้ภาษาจริง ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการสื่อสาร อีกทั้งยังเกิดความคุ้นชินในการคิดผ่านระบบภาษาเป้าหมายด้วยซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการในการสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว ดังเช่นข้อค้นพบในการนำแนวคิดการสอนแบบทางตรงไปใช้พัฒนาทักษะการพูดซึ่งปรากฏว่าผู้เรียนมีพัฒนาการในการสื่อสารด้วยการพูด โดยการประกอบสร้างประโยคขนาดสั้นที่มีการเลือกใช้คำ โครงสร้างประโยค และการออกเสียงได้ดีขึ้นมากกว่าก่อนเรียน อีกทั้งยังพบว่าวิธีการดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการร่วมทำกิจกรรมระหว่างเรียนอีกด้วย (Nilä. 2015) ดังนั้นแนวทางการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารตามแนวคิดการสอนภาษาแบบทางตรงจึงควรประกอบด้วย กระบวนการ 3 ขั้นตอน 7 กลยุทธ์ ดังแผนภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนภาษาแบบทางตรงด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน 7 กลยุทธ์

แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนภาษาแบบทางตรงด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน 7 กลยุทธ์ ดังแผนภาพข้างต้นนี้แสดงให้เห็นถึงการทำงานร่วมกันอย่างเป็นวัฏจักร 2 วงจร ดังนี้

วงจรที่ 1 เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะการฟังและการพูดเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 นำเสนอดั้วบท : ขั้นตอนนี้ผู้สอนต้องนำเสนอรูปภาพที่สอดคล้องกับหัวข้อการสอนในครั้งนั้น เช่น หัวข้อการซื้อขายสินค้า ควรนำเสนอชุดภาพร้านค้า สินค้า กิจกรรมการซื้อขาย และสถานที่ซื้อขายสินค้า เป็นต้น พร้อมกันนี้ผู้สอนต้องพูดบรรยายรายละเอียดของภาพดังกล่าวไปด้วย ซึ่งอาจมีการชี้ระบุดตำแหน่งของภาพไปพร้อมกับการพูดเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงและทำความเข้าใจได้ดีขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบความเข้าใจด้วยคำถาม : ขั้นตอนนี้ผู้สอนต้องตั้งคำถามเกี่ยวกับคำศัพท์สำคัญและเรื่องราวที่ปรากฏในภาพ โดยตั้งคำถามที่มุ่งตรวจสอบความจำความเข้าใจความหมายของคำศัพท์เป็นสำคัญ ทั้งนี้ข้อคำถามจะต้องไม่ยาวหรือใช้โครงสร้างประโยคซับซ้อนจนเกินไป เช่น ใครซื้อส้ม ขายส้มที่ไหน หรือ ส้มราคาเท่าไร เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 ปรับแก้ตามความบกพร่อง : ขั้นตอนนี้ผู้สอนต้องเก็บรายละเอียดการออกเสียงที่มีปัญหาของผู้เรียนจากการตอบคำถามในขั้นตอนที่ 2 มาใช้ฝึกฝนทักษะการออกเสียง และปรับปรุงโครงสร้างประโยคให้มีความถูกต้อง ซึ่งจุดเน้น

สำคัญของขั้นตอนนี้จะอยู่ที่การปรับปรุงการออกเสียง ดังนั้นผู้สอนจะต้องออกแบบกิจกรรมการฝึกซ้ำย้ำทวนการฝึกฝนอย่างเข้มข้นให้กับผู้เรียน ซึ่งอาจจัดให้มีการฝึกแบบพร้อมกันทั้งห้อง การจับคู่ฝึก โดยมีผู้สอนเป็นต้นแบบของการออกเสียงที่ถูกต้อง สาดิตให้ผู้เรียนดูอย่างละเอียด นอกจากนี้การฝึกทักษะการพูดผู้สอนอาจแบ่งการออกเสียงคำที่มีปัญหาเป็นทักษะย่อยให้ผู้เรียนฝึกตามที่ละชั้นจนคล่องก่อนแล้วจึงฝึกออกเสียงคำอีกครั้ง เช่น คำว่า “เท่าไร” อาจแบ่งการฝึกออกเสียงเป็น 2 ส่วน คือ “เท่า” - “ไร” เมื่อสามารถออกเสียงได้ถูกต้องทั้งสองส่วนแล้วจึงฝึกออกเสียงคำอีกครั้ง ส่วนการปรับแก้โครงสร้างประโยคจะเน้นปรับแก้เป็นรายประโยค และให้ข้อสังเกตในการแต่งประโยค แต่จะไม่อธิบายหลักการทางภาษา

วงจรที่ 2 เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะการอ่านและการเขียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนเช่นกัน คือ

ขั้นตอนที่ 1 นำเสนอตัวบท : ขั้นตอนนี้ผู้สอนต้องนำเสนอข้อความบทสนทนาที่สอดคล้องกับภาพเหตุการณ์ในวงจรที่ 1 เพื่อฝึกทักษะการอ่านและเรียนรู้จักรูปคำศัพท์และโครงสร้างประโยคที่ชัดเจนยิ่งขึ้นด้วยการฝึกฝนทักษะการอ่านออกเสียงบทสนทนาตามที่คุณสอนสาดิตให้ดูเป็นตัวอย่างเป็นธรรมชาติให้มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบความเข้าใจด้วยคำถาม : ขั้นตอนนี้ผู้สอนต้องตั้งคำถามเพื่อทบทวนความเข้าใจเนื้อเรื่องของบทสนทนา ทั้งนี้อาจเริ่มต้นคำถามจากสิ่งที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนจากบทสนทนาเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนไต่ระดับความยากของข้อคำถามไปสู่คำถามที่ต้องอาศัยการวิเคราะห์ คาดเดา หรือเชื่อมโยงเหตุผลด้วยตนเองในลำดับต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ปรับแก้ตามความบกพร่อง : ขั้นตอนนี้ผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ทดลองฝึกหัดการเขียนคำศัพท์สำคัญจากเนื้อเรื่อง ซึ่งอาจเป็นขั้นตอนนี้ยากมากสำหรับผู้เรียนในระดับต้น แต่อย่างไรก็ตามการฝึกทักษะเขียนตามแบบอักษรจากคำที่ได้นำเสนอซ้ำๆ ร่วมกับการฝึกอ่านในวงจรก่อนหน้านี้จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายจากการเปลี่ยนแปลงอิริยาบถในการฝึกฝน อีกทั้งการทำให้สมองได้ทำงานร่วมกันหลายส่วนจะทำให้เกิดรอยประทับในความทรงจำได้ดีมากยิ่งขึ้นด้วย

นอกจากแนวทาง 3 ขั้นตอนของกระบวนการที่กล่าวมาข้างต้นนี้ การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบทางตรงจะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเมื่อใช้ร่วมกับกลยุทธ์ที่สำคัญ 7 ประการ ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ลดระดับความง่าย : เป็นการวางแผนการคัดเลือกบริบทเนื้อหาในการจัดกิจกรรมที่มีความซับซ้อนน้อย ขนาดเรื่องไม่ยาว บริบทใกล้ตัวผู้เรียนมากที่สุด ไปสู่บริบทเนื้อหาที่มีความซับซ้อนมาก ขนาดเรื่องยาว และบริบทใกล้ตัวผู้เรียนยิ่งขึ้น เพื่อเสริมสร้างกำลังใจในการเรียนรู้ภาษาให้กับผู้เรียนได้เกิดความรู้สึกอีกเต็มในการเรียนรู้ซึ่งจะกระตุ้นแรงขับที่ช่วยผลักดันให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ภาษาได้มากยิ่งขึ้น

กลยุทธ์ที่ 2 เติมอารมณ์เชิงบวก : เป็นการเสริมแรง (Reinforcement) ด้วยความรู้สึกเชิงบวก (Positive Emotion) เช่น ความรู้สึกตื่นเต้น ทำท่ายิ่ง สนใจใคร่รู้ อยากเอาชนะ อยากเปลี่ยนแปลง ขึ้นชมตนเองและผู้อื่น ภูมิใจในตนเอง กลุ่มทำงานหรือเพื่อนพ้อง โดยผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนร่วมกันทำงานหรือช่วยกันแก้ไขสถานการณ์บางอย่างด้วยกันจนสำเร็จ ผู้เรียนจะรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ภูมิใจในตนเอง และอยากจะทำต่อไป (พนม เกตุมาน. 2561) ซึ่งจะก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างยิ่ง นอกจากนี้เมื่อผู้เรียนสามารถแสดงทักษะการสื่อสารออกมาได้อย่างถูกต้อง เช่น สามารถออกเสียงได้ถูกต้อง ตอบคำถามได้ถูกต้อง ผู้สอนต้องแสดงออกถึงการชื่นชมอย่างชัดเจนและจริงใจ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในตัวผู้เรียน เกิดความมุ่งมั่นในการฝึกฝนและพัฒนาทักษะของตนเองให้ดียิ่งขึ้น หรืออาจกระตุ้นให้ผู้เรียนนำทักษะที่ได้จากการเรียนไปทดลองใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างประสบการณ์เชิงบวกในการใช้ภาษาอันจะนำมาซึ่งแรงจูงใจในการฝึกฝนทักษะทางภาษาที่ต่อเนื่องและเข้มข้นได้มากยิ่งขึ้น

กลยุทธ์ที่ 3 หมั่นสร้างปฏิสัมพันธ์ : เป็นการกระตุ้นให้เกิดการสื่อสารขณะดำเนินกิจกรรมการสอนระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน ด้วยการใช้ภาษาเป้าหมายให้มากที่สุด ทั้งนี้การปฏิสัมพันธ์จะเกิดขึ้นได้จากการวางแผนกิจกรรมอย่างเหมาะสม เช่น ในกิจกรรมการตอบคำถามหลังการนำเสนอตัวบท ผู้สอนอาจใช้เทคนิคเพื่อนร่วมคิดเป็นคู่ ก่อนเข้าสู่กระบวนการอภิปรายคำตอบร่วมกันในกลุ่มใหญ่ ทั้งนี้ผู้เรียนในระดับต้นอาจสร้างปฏิสัมพันธ์ด้วยภาษาเป้าหมายได้ยาก ดังนั้นผู้สอนอาจมีตัวช่วยไว้เป็นแนวทางในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้ง่ายขึ้นด้วยการให้ตัวเลือกหรือการให้ตัวอย่างเพิ่มเติมพร้อมกับการอภิปรายคำตอบในแต่ละครั้ง

กลยุทธ์ที่ 4 จัดระบบข้อมูลให้เชื่อมโยงกัน : เป็นการนำเสนอภาพรวมของความรู้ซึ่งเปรียบเหมือนการให้แผนที่เดินทางแก่ผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์และความสำคัญของสิ่งที่กำลังเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่ง

อาจทำเป็นแผนภาพเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์กับภาพ, แผนภาพเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคำศัพท์ หรือแผนภาพจัดระเบียบคำศัพท์ เช่น การจัดกลุ่มคำศัพท์ที่มีความหมายในทำนองเดียวกันไว้ด้วยกัน การจัดกลุ่มคำศัพท์ที่ออกเสียงลักษณะเดียวกันไว้ด้วยกัน เป็นต้น ทั้งนี้การจัดระเบียบเชื่อมโยงดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำได้ดีขึ้น และเรียกถึงความจำที่เกี่ยวข้องกันออกมาใช้ได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้นด้วย

กลยุทธ์ที่ 5 เสริมด้วยสื่อรูปธรรม : เป็นการคัดเลือกวัสดุ รูปภาพ หรือการแสดงท่าทางประกอบการสร้างความเข้าใจความหมายให้กับผู้เรียนแทนการอธิบายด้วยภาษาแม่ของผู้เรียน ซึ่งการผลิตและคัดเลือกสื่อควรเน้นรูปแบบที่สามารถจับต้องได้ หรือรับรู้ได้ผ่านระบบประสาทสัมผัสของผู้เรียน ได้แก่ การรับรู้ทางตา (รูปภาพ) การรับรู้ทางหู (เสียง) การรับรู้ทางจมูก (กลิ่น) การรับรู้ทางกาย (วัตถุ) และการรับรู้ทางใจ (ความคิด ความรู้สึก) ทั้งนี้การอธิบายความหมายเชิงนามธรรมอาจไม่สามารถใช้การรับรู้ผ่านสื่อรูปธรรมได้ แต่อย่างไรก็ตามผู้สอนสามารถแสดงท่าทางในลักษณะละครใบ้ประกอบการอธิบายเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจได้

กลยุทธ์ที่ 6 สาธิตให้เห็นจริง : เป็นการสอนภาษาโดยใช้ภาษาเป้าหมายเป็นสื่อกลางในการอธิบายและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นสถานการณ์บังคับที่ทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับภาษาเป้าหมายอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้สอนจะต้องระมัดระวังเรื่องการออกเสียงพูดคำศัพท์หรือประโยคอย่างเป็นธรรมชาติให้มากที่สุด ไม่ซ้ำหรือเร็วจนเกินไป นอกจากนี้ต้องระมัดระวังการเกิดข้อบกพร่องในขณะพูดให้น้อยที่สุด

กลยุทธ์ที่ 7 สะท้อนผลการปฏิบัติ : เป็นการชี้แจงจุดบกพร่องที่เกิดขึ้นในระหว่างการสื่อสารของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับแก้ข้อผิดพลาดในการออกเสียงและการเรียบเรียงประโยคได้อย่างตรงประเด็นมากที่สุด ทั้งนี้การให้ข้อเสนอแนะแต่ละครั้งผู้สอนจำเป็นต้องกระทำด้วยความระมัดระวังทั้งในเรื่องช่วงเวลาการให้ข้อเสนอแนะและข้อควรแก้ไข กล่าวคือ การให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับแก้ต้องไม่ขัดจังหวะการสื่อสารของผู้เรียนและข้อเสนอแนะในแต่ละครั้งไม่ควรเกิน 1 ประเด็น ทั้งนี้ผู้สอนต้องประเมินการให้ข้อเสนอแนะจากผลลัพธ์ที่คาดหวังกับสิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญที่สุดสู่ผลลัพธ์เป้าหมาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามได้โดยไม่เสียกำลังใจและเกิดความสับสนในการฝึกปฏิบัติตามข้อเสนอแนะนั้น

แนวทางการวัดประเมินผลการเรียนรู้

การวัดประเมินผลการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญประการสุดท้ายของการจัดหลักสูตรที่จะช่วยสะท้อนผลสำเร็จของการผลิตหลักสูตร ซึ่งการจัดหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารด้วยทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ในขอบเขตเนื้อหาที่มีความกระชับและจำเป็นต่อการดำรงชีพของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องตรวจวัดด้วยการปฏิบัติมากกว่าการประเมินด้วยข้อสอบวัดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งควรกำหนดเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจนและสัมพันธ์กับการแสดงทักษะเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้แนวคิดในการวัดประเมินผลยังสามารถช่วยพัฒนาทักษะความสามารถของผู้เรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้ด้วยการประเมินผลในระหว่างการเรียนรู้ (Formative Assessment) ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากในการสร้างเสริมทักษะทางภาษาให้กับผู้เรียน เพราะช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองสมมติฐานที่เป็นไปได้ตามแนวคิดของตนเองโดยมีผู้ให้คำแนะนำสะท้อนกลับเพื่อปิดจุดด้อยและพัฒนาจุดแข็งของตนสู่พัฒนาการที่ดียิ่งขึ้น (Someya, & Saeed. 2014) ซึ่งมีหลักการสำคัญอยู่ที่การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) และการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้วิธีเรียนรู้ของตนเองและพัฒนาตนเองได้อย่างตรงจุด โดยการสะท้อนกลับประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ ต้องมีการสร้างความชัดเจนและการรับรู้ร่วมกันในเป้าหมายของการปฏิบัติงานและเกณฑ์ความสำเร็จ ต้องมีการอภิปรายเพื่อค้นหาหลักฐานยืนยันความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ต้องมีการให้ผลสะท้อนกลับที่ช่วยให้ผู้เรียนก้าวหน้าขึ้น ต้องมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสำเร็จและความล้มเหลวระหว่างกัน และต้องมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนประเมินตนเองเพื่อแก้ไขและพัฒนาตนเองด้วยตนเอง ส่วนหลักการสำหรับการสร้างปฏิสัมพันธ์คือการตั้งคำถามกระตุ้นการคิดให้ถูกทางก่อนเริ่มการปฏิสัมพันธ์ เพื่อสร้างปัจจัยนำเข้าสู่การอภิปรายที่มีคุณภาพ โดยการเลี่ยงอภิปรายในประเด็นที่ไม่ใช่สาระสำคัญ หรือความผิดพลาดที่เกิดจากความไม่รู้หรือไม่ตั้งใจในการปฏิบัติ และสาระสำคัญอีกประการหนึ่งคือการเลือกรูปแบบการอภิปรายให้เหมาะสมกับลักษณะและข้อจำกัดในการจัดการชั้นเรียน (Black, & William. 2009)

ดังนั้นแนวทางการวัดประเมินผลตามการจัดหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้จึงควรประกอบด้วยการผสมผสานระหว่างแนวคิดการวัดผลเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) ซึ่งจัดในระหว่างเรียนกับแนวคิดการวัดผลรวม (Summative Assessment) ซึ่งจัดการทดสอบเมื่อจบหลักสูตร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. คำศัพท์ : เป็นหัวใจสำคัญของทักษะการสื่อสารระดับเริ่มต้น ฉะนั้นเมื่อจัดการเรียนการสอนภาษาจึงควรให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจความหมายไปพร้อมกับฝึกการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนคำศัพท์เป็นอันดับแรก ซึ่งเป้าหมายของการจัดกิจกรรมการวัดผลเพื่อพัฒนา ประกอบด้วย ด้านความหมาย ด้านการออกเสียง ด้านการเขียนคำศัพท์ และด้านการนำคำศัพท์ไปใช้ ส่วนเป้าหมายการประเมินผลรวม ประกอบด้วย การเขียนตามคำบอก และการเลือกใช้คำศัพท์ได้อย่างถูกต้องตรงความหมาย

2. ทักษะการฟัง : เป็นการซึมซับภาษาต้นแบบที่ส่งผลต่อทักษะการพูดและการอ่านเป็นอย่างมาก หากฟังได้ดีเก็บรายละเอียดของการออกเสียงหรือมองเห็นความแตกต่างในการออกเสียงและจังหวะในการพูดก็จะสามารถพูดหรืออ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้องตามไปด้วย ดังนั้นเป้าหมายของการประเมินเพื่อพัฒนาจึงต้องเน้นที่กิจกรรมการตอบคำถาม เพราะจะสะท้อนความสามารถและข้อบกพร่องในการฟังของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการให้ข้อเสนอแนะและปรับแก้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนให้กับผู้เรียนในลำดับต่อไป ส่วนการวัดผลรวมควรใช้วิธีการสอบสัมภาษณ์ ซึ่งช่วยสะท้อนเรื่องความเข้าใจในการฟังได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้เรียนสามารถโต้ตอบกลับในระหว่างการสื่อสารได้อย่างหลากหลายที่ไม่จำกัดเพียงการพูดเท่านั้น เช่น การพยักหน้า การส่ายหน้า หรือการแสดงท่าทางแทนคำตอบของการสื่อสาร เป็นต้น

3. ทักษะการพูด : เป็นทักษะสำคัญที่ทำให้กระบวนการสื่อสารมีความครบถ้วนสมบูรณ์ การพูดเป็นวิธีการสื่อสารที่รวดเร็วที่สุดจึงควรเป็นเป้าหมายหลักของหลักสูตรที่ผู้เรียนสามารถกระทำได้ ดังนั้นเป้าหมายของการประเมินเพื่อพัฒนาจึงต้องเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการตั้งคำถาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำถามที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจในการสื่อสารมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจเริ่มจากการจัดระบบความคิดในการตั้งเป้าหมายให้กับผู้เรียนก่อน แล้วจึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองตั้งคำถามตามสมมติฐานที่ตนเองตั้งไว้ ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวจะทำให้ผู้สอนมองเห็นปัญหาของการตั้งคำถามตามจุดประสงค์ของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะนำไปสู่การให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น ส่วนการประเมินผลรวมควรใช้การโต้ตอบตามสถานการณ์หรือการจำลองสถานการณ์การสื่อสารเพื่อให้สามารถแสดงทักษะการสื่อสารออกมาได้อย่างอิสระ ด้วยการนำคำศัพท์ ประโยคสำเร็จรูป การออกเสียงคำศัพท์ และการเว้นจังหวะพูด ซึ่งจะช่วยสะท้อนสมรรถนะในการสื่อสารของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

4. ทักษะการอ่าน : เป็นทักษะที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวคิดการสอนภาษาแบบทางตรง ซึ่งเป็นเพียงทักษะการเลียนแบบจากการอ่านออกเสียงตามผู้สอนเท่านั้น จึงถือว่าเป็นทักษะเพิ่มเติมที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดการเรียนรู้และสัมพันธ์กับทักษะการพูด (การออกเสียงคำ และการเว้นจังหวะพูด) มากกว่าที่จะเป็นการจับสาระสำคัญผ่านตัวอักษร ดังนั้นจึงควรมีเพียงการประวัดผลเพื่อพัฒนา โดยมีเป้าหมายสำคัญที่ความคล่องแคล่วและความถูกต้องในการอ่านออกเสียง ซึ่งผลลัพธ์ของการพัฒนานี้จะส่งผลกระทบต่อถึงทักษะการพูดในลำดับต่อไป

Formative Assessment	Summative Assessment
คำศัพท์ <ul style="list-style-type: none"> ความหมาย การออกเสียง การเขียน การนำไปใช้ 	คำศัพท์ <ul style="list-style-type: none"> การเขียนตามคำบอก การเลือกใช้คำ
ทักษะการฟัง <ul style="list-style-type: none"> การตอบคำถาม 	ทักษะการฟัง-การพูด <ul style="list-style-type: none"> การสอบสัมภาษณ์ การโต้ตอบตามสถานการณ์
ทักษะการพูด <ul style="list-style-type: none"> การตั้งคำถาม 	
ทักษะการอ่าน <ul style="list-style-type: none"> ความคล่องแคล่วในการอ่าน ความถูกต้องในการอ่าน 	-

ภาพที่ 4 ตารางเปรียบเทียบประเด็นการวัดผล

นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับเกณฑ์การประเมินผลด้วย ซึ่งการพัฒนาทักษะสื่อสารในการจัดหลักสูตรเร่งรัดสำหรับแรงงานต่างด้าวควรเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้ได้รับการประเมินมองเห็นศักยภาพในการสื่อสารของตนเองอย่างชัดเจนมากที่สุด อันจะส่งผลต่อวิถึปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะด้วยตนเองต่อไป ทั้งนี้การกำหนดเกณฑ์ประเมินผลควรใช้แนวคิดการประเมินแบบยึดหยุ่น (Single-Point Rubrics) เพื่อผู้เรียนได้รับคะแนนพร้อมกับผลสะท้อนกลับเป็นรายบุคคล ซึ่งทำให้ผู้ได้รับการประเมินให้ความสนใจการพัฒนาตนเองมากกว่าคะแนนที่ได้รับ อีกทั้งยังเป็นการออกแบบเกณฑ์ประเมินที่มีความยืดหยุ่นและลดความซับซ้อนในการออกแบบด้วย (Danas Hashem. 2017) ทั้งนี้อาจกำหนดเป็นระดับของการเกิดทักษะเป็นสามระดับ ได้แก่ ทักษะกำลังพัฒนา ทักษะใช้การ และทักษะเหนือพัฒนา โดยโครงสร้างของเกณฑ์ประกอบด้วยหัวข้อในการประเมินและรายละเอียดการประเมินเพียงช่องเดียว ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างเกณฑ์ประเมินแบบยึดหยุ่น (Single-Point Rubric)

ทักษะกำลังพัฒนา	ทักษะใช้การ	ทักษะเหนือพัฒนา
	ทักษะการสื่อสารเพื่อการดำรงชีพ ฟัง พูด อ่านออกเสียง และเขียนคำศัพท์หรือข้อความเกี่ยวกับการ ตกทาย การซื้อ-รับบริการ การบอกอาการ การตอบรับและการ ปฏิเสธในสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้อย่างถูกต้อง	
	ทักษะการสื่อสารเพื่อการทำงาน ฟัง พูด อ่านออกเสียง และเขียนคำศัพท์หรือข้อความเกี่ยวกับการ สัมภาษณ์ การต่อสัญญาจ้าง และการขอความช่วยเหลือใน สถานการณ์ที่กำหนดให้ได้อย่างถูกต้อง	
	ทักษะการสื่อสารเพื่อความสุข ฟัง พูด อ่านออกเสียง และเขียนคำศัพท์หรือข้อความ ตลอดจน การแสดงอวัจนภาษาเกี่ยวกับการแสดงความเข้าใจวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมของไทยในสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้ อย่างถูกต้อง	

จากตารางจะเห็นได้ว่า เกณฑ์การประเมินปรากฏเพียงช่องกลางเพียงช่องเดียว ซึ่งช่องว่างของตารางด้านซ้ายและขวาจะเป็นพื้นที่ในการใส่ผลการปฏิบัติของผู้รับการประเมินที่เกิดขึ้น ทั้งนี้หากผลการปฏิบัติต่ำกว่าระดับทักษะใช้การ ผู้ประเมินจะต้องเขียนประเด็นที่ต่ำกว่าเกณฑ์ลงไปในช่วงทักษะกำลังพัฒนา เช่น การออกเสียง หรือการเลือกใช้คำศัพท์สื่อสารไม่ถูกต้อง เป็นต้น และหากผลปฏิบัติดีกว่าระดับทักษะใช้การ ผู้ประเมินจะต้องเขียนประเด็นที่ดีเหนือกว่าเกณฑ์ลงไปในช่วงทักษะเหนือพัฒนา เช่น การเลือกใช้คำศัพท์สื่อสารได้เหมาะสมกับบุคคลหรือสถานที่ หรือการออกเสียงได้คล่องแคล่วเป็นธรรมชาติ เป็นต้น การประเมินผลดังกล่าวข้างต้นนี้จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจผลการแสดงทักษะของตนเองได้อย่างชัดเจนพร้อมทั้งรู้แนวทางในการปิดจุดอ่อน สร้างจุดแข็งให้กับทักษะการสื่อสารของตนเองให้ดียิ่งขึ้นต่อไปได้

นอกจากนี้เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นควรมีการประเมินหลักสูตรสี่ด้าน คือ ด้านสาระสำคัญของหลักสูตร ได้แก่ ความเป็นไปได้ของแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร และความสอดคล้องขององค์ประกอบส่วนต่าง ๆ ในหลักสูตร, ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ การประเมินความพร้อมของผู้ใช้หลักสูตรรวมทั้งสิ่งสนับสนุนในการนำหลักสูตรไปใช้ ตลอดจนคุณสมบัติของผู้รับการพัฒนตามหลักสูตรด้วยว่ามีความสอดคล้องกับที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่, ด้านกระบวนการของหลักสูตร ได้แก่ การประเมินความสามารถของผู้นำหลักสูตรไปใช้ในการปฏิบัติทั้งในด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการวัดประเมินผล และด้านผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ การประเมินค่าประสิทธิผลของผู้เรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตร และการประเมินผลกระทบในแง่ของความพึงพอใจที่เกิดกับผู้ประกอบการ

บทสรุป

แม้ว่าการจัดหลักสูตรเร่งรัดจะปรากฏข้อดีหลายประการและเป็นที่ยอมรับในการนำมาพัฒนาทักษะทางภาษาแบบเร่งด่วน แต่การออกแบบหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบหลักของการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับแนวคิดการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศด้วย ดังแนวคิดการจัดหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ที่กำหนดเนื้อหาและเป้าหมายที่มีความสอดคล้องกับเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านความสามารถในการสื่อสารและเข้าใจวัฒนธรรมประเพณีรวมทั้งวิถีคิดแบบคนไทย เพื่อให้สามารถเข้าถึงประโยชน์ในด้านการรับบริการทางสุขภาพตลอดจนการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกับผู้จ้างงานคนไทยและเพื่อนร่วมงานคนไทยได้อย่างมีความสุข พร้อมกับการนำแนวคิดการสอนภาษาแบบทางตรงมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาไทยในส่วนที่มีความจำเป็นต่อการสื่อสารมากที่สุด อีกทั้งยังผสมผสานแนวคิดการวัดผลระหว่างเรียนและเกณฑ์การประเมินแบบยืดหยุ่นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นจุดอ่อนและแนวทางปรับปรุงตนเองสู่พัฒนาการที่สูงขึ้นต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การพัฒนาแรงงานต่างด้าวให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยให้มีคุณภาพดังกล่าว นับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยอำนวยความสะดวกเคลื่อนเศรษฐกิจไทยที่มีความต้องการแรงงานต่างด้าวให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- คมสันต์ นาควงไทร. (2560). คุณลักษณะของแรงงานชาวพม่าที่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ. **การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร**, 21-28.
- ชนมาถ นิตตะโย, โสภณ ธัญญาเวชกิจ, บวรวิทย์ จินดารักษ์ และนันทนิตย์ ทองศรี. (2563). **เปิดข้อเท็จจริงแรงงานต่างด้าวในไทย: ตอนที่ 1 แรงงานทักษะต่ำ**. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2565, จาก <https://www.pier.or.th/abridged/2020/14/>.
- ดิณณภพ สันสมบุรณ์ทอง, วาทีนีย์ วิชัยยา, และสร้อยญา เสร็จรัตน์. (2563). **แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาทักษะแรงงานข้ามชาติ. รายงานการวิจัยโครงการส่งเสริมการย้ายถิ่นที่ปลอดภัย การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน และการจ้างงานในประเทศกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมียนมา และไทย**. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2565, จาก <https://mitrthai.com/employers/1.pdf>.
- ธีรภาพ พักทอง. (2559). **แรงงานเมียนมากับเศรษฐกิจไทยในยุคปัจจุบัน**. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/112817>.
- ทรงชัย ทองปาน. (2563). **สภาพปัญหาและข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย: ผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา**, 2(4), 1 - 20.
- นวลทิพย์ เพิ่มเกษร. (2552). **การจัดหลักสูตรการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. วรณวิทัศน์**, 9(พฤศจิกายน), 107 - 120.
- พนม เกตุมาน. (2561). **จิตวิทยาเชิงบวกกับการเรียนรู้**. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2565, จาก <https://drpanom.wordpress.com/2018/10/17/>.
- พัชรจิรา ตันต์ประพันธ์. (2562). **ความสามารถทางการสื่อสารของแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาในประเทศไทย. งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2562**, 1646 - 1655.
- รุ่งทิวา จันทน์วัฒนวงษ์. (2557). **การพัฒนาหลักสูตร**. อดิธาณี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สรียา ทับทัน. (2549). **แนวทางการสอนภาษาไทยให้แก่ชาวต่างชาติ. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม**, 5(2), 87 - 93.
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน. (2561). **คู่มือสำหรับอบรมแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานในประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2565, จาก https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/chiangrai_th/4b2fee86ec4282826f572e27d8e57d45.pdf

- สุดารัตน์ พิมลรัตน์กานต์, และนรินทร์ สังข์รักษา. (2560). รูปแบบวิถีชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ในพื้นที่เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร. วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(3), 2420 - 2439.
- อริญพร โพธิ์ใส. (2554). สิทธิในการทำงานของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย. *จุดนิติ*, 8(4), 175 - 184.
- Black, P., & William, D. (2009). Developing the theory of formative assessment. *Springer Science+Business Media*, 5 - 31.
- Hashem, D. (2017). **6 Reasons to try a single-point rubric**. สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2565, จาก <https://www.edutopia.org/article/6-reasons-try-single-point-rubric>.
- Li, S. (2019). The Comparison of the Role of Speaking Skills in the Direct Method, Audiolingual Method and Task-based Language Teaching. *Advances in Social, Education and Humanities Research*, 268(2), 271-281.
- Nila Andriyani. (2015). **Using the direct method in teaching to improve students' speaking skill at purikids language course**. Thesis of Faculty of Languages and Arts Yogyakarta State University.
- Scott, P. A. (2003). Attributes of High-Quality Intensive courses. *New Directions for adult and continuing education*, 29 - 38.
- Someya K., & Saeed K. (2014). Classroom and Formative Assessment in Second/Foreign Language Teaching and Learning. *Theory and Practice in Language Studies*, 4(2), 435 - 440.